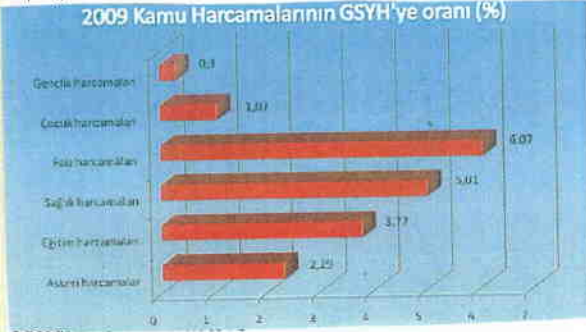

MEDYA KRONİK

Çocuklara ve gençlere para yok!

12/04/10 - 17:56

Sivil toplum kuruluşlarının harcamaları izleyebilmesi için uzun süredir sürdürülen çalışmalar meyvesini verdi ve kamunun denetimi konusunda önemli bir adım atılarak "Kamu Harcamaları İzleme Platformu" oluşturuldu.

Güvëntürk Görgülü

İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin organizasyonuylar biraraya gelen sivil toplum kuruluşlarının (STK) oluşturduğu "Kamu Harcamalarını İzleme Platformu" geçtiğimiz günlerde ilk raporunu yayınladı. Rapora göre Türkiye'de sağlık ve sosyal yardım harcamaları OECD ve AB standartlarının altında kalıyor. Türkiye'nin ileriye dönük en önemli avantajı olarak gösterilen gençler ve çocuklar için kamu harcamalarından ayrılan paylar ise yine OECD ve AB ortalamalarının çok altında.

Geçtiğimiz ocak ayında yeni harcama verilerinin açıklanmasının hemen ardından 29-30-31 Acak 2010 tarihlerinde biraraya gelen 30 sivil toplum kuruluşunun hazırladığı rapor, sağlık, sosyal yardım, çocuklar, gençler, engelliler, işsizler gibi alanlardaki kamu harcamalarının yetersiz olduğunu ortaya koyuyor. Örneğin kişi başına sağlık harcamasında Türkiye Avrupa ülkeleri arasında en son sırada yer alıyor. 2009 yılında GSYH (gayri safi yurtiçi hasıla) içindeki payı yalnızca yüzde 5 olan sağlık harcamalarının içinden sadece yüzde 0,5'lik bölüm koruyucu hizmetlere giderken yüzde 4,5'i ilaç ve tedavi hizmetlerine ayrılıyor. Platformda yer alan kuruluşlar, koruyucu hizmetlerin payının yükseltilmesi gerektiğine dikkat çekiyor.

Benzer bir durum sosyal yardım harcamalarında da yaşanıyor. 2009'da sosyal güvenlik, sağlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetleri kapsayan "sosyal koruma harcamaları"nın GSYH içindeki payı yüzde 13 düzeyindeyken bu oranın 27 AB ülkesindeki ortalaması yüzde 26'ya ulaşılıyor.

ve gençlere ayrılan payın son derece sınırlı olması. Nüfusunun yüzde 38'i 18 yaşın altında olan Türkiye'de, çocuklara yönelik eğitim dışı harcamalarının GSYH'ye oranı yüzde 1,07; eğitim harcamaları da hesaba katıldığında toplam harcama oranı yüzde 3 düzeyinde. Bu sayılar çocuk başına yapılan yıllık harcamanın 393 lira, aylık 32,75 lira, günlük 1,07 lira olduğunu gösteriyor. Bu nedenle OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) üyesi ülkelerde çocuk yoksulluğu ortalama yüzde 12,4 düzeyindeyken Türkiye'de bu oran yüzde 24,6'ya ulaşılıyor.

Çocuklar açısından durum böyleyken iş gençlere geldiğinde ortaya daha da kötü bir tablo çıkıyor. Gençler eğitim harcamaları hariç tutulduğunda kamu harcamalarından GSYH'nin yalnızca yüzde 0,3'ü (binde 3) kadar pay alıyorlar. Lise ve yüksek öğretim harcamaları da işin içine katıldığında gençlere ayrılan pay yüzde 2'ye yükseliyor. Kamunun bir gence yönelik yaptığı ortalama yıllık harcama ise 192 lira düzeyinde. Üstelik bu harcamaların 2010-2011 döneminde daha da düşürülmesi planlanıyor. Bu sayılar 15-24 yaş aralığında, nüfusun yüzde 20'sini oluşturan 13,8 milyon gencin aslında Türkiye bütçesinde hiç dikkate alınmadığını gösteriyor.

Şeffaf olmayan askeri harcamalar

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu'nu oluşturan sivil toplum kuruluşları Türkiye'de askeri harcamaların da şeffaflaştırılması gerektiğini vurguluyor. Hazırlanan rapora göre 1990'lı yıllarda yüzde 4'ler düzeyinde seyreden askeri harcamalar, milli gelir hesaplama yönteminin değişmesinin de etkisiyle 2000-2010 arasında yüzde 2'nin biraz üzerine kadar gerilemiş durumda. Ancak askeri harcamaların ve savunma sanayii yatırımlarının çok sayıda kamu idaresi ve fonu tarafından gerçekleştirilmesi, bu alanda iç içe geçmiş çok sayıda iştirak bulunması ve askeri harcamaların zaman zaman iç güvenliğe yönelik harcamalarla karışması, bu konuda sağlıklı bir izleme gerçekleştirilmesini engelliyor. STK'lar askeri harcamaların NATO ve Avrupa standardı olan yüzde 1,8'le sınırlandırılmasını ve bu konuda şeffaflık sağlanması gerektiğini dile getiriyor.

Üç yıl tekrarlanacak

Kamu Harcamalarını İzleme Platformu'nun koordinasyonunun yürüten İstanbul Bilgi Üniversitesi STK Eğitim Merkezi Direktörü Prof. Dr. Nurhan Yentürk, izleme çalışmasının Bilgi Üniversitesi desteğiyle iki yıl daha gerçekleştirileceğini, daha sonraki yıllarda ise platformun sivil toplum kuruluşları tarafından devam ettirilmesinin planlandığını söylüyor.

2003 yılından beri Bilgi Üniversitesi STK Eğitim Merkezi'nde sivil toplum kuruluşlarına yönelik eğitim çalışmalarının devam ettiğini anlatan Yentürk, kuruluşlardan gelen talep üzerine son 1,5 yıldır kamu harcamalarının izlenmesi konusunda kılavuzlar hazırladıklarını ve eğitimler verdiklerini, ortaya çıkan platformun ve raporun da bu sürecin sonucu olduğunu dile getiriyor.